

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА імені О.М. БЕКЕТОВА**

Навчально-науковий інститут Архітектури,
дизайну та образотворчого мистецтва

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія та теорія графічного мистецтва

вид дисципліни, шифр за ОП	<i>вибіркова, ВК ПІ.І</i>
семестр	<i>5</i>
кількість кредитів ЄКТС	<i>4</i>
форма підсумкового семестрового контролю	<i>диф. залік</i>
мова викладання, навчання та оцінювання	<i>українська</i>
кафедра	<i>образотворчого мистецтва та дизайну</i>
для здобувачів вищої освіти:	
рівень вищої освіти	<i>перший (бакалаврський)</i>
галузь знань	<i>02 Культура і мистецтво</i>
спеціальність	<i>023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація</i>
освітня програма	<i>Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація</i>
форма навчання	<i>денна</i>

2024 – 2025 НАВЧАЛЬНИЙ РІК

Розробники:

Олена ЧИРВА, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри ОМД

підпис

Робочу програму схвалено на засіданні **кафедри Образотворчого мистецтва та дизайну**

Протокол від «30» серпня 2023 року № 1

Робоча програма навчальної дисципліни відповідає освітній програмі:
«Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

Гарант освітньої програми

Олена ОЛЕНІНА, доктор мистецтвознавства,
професор, завідувачка кафедри ОМД

підпис

**Директор навчально-наукового інституту
архітектури, дизайну та образотворчого мистецтва**
Тетяна РИЩЕНКО,
кандидат технічних наук, доцент, професор
кафедри архітектури будівель та споруд і дизайну
архітектурного середовища

1. Мета дисципліни

Навчальна дисципліна «Історія та теорія графічного мистецтва» є однією з основних навчальних дисциплін у системі підготовки бакалаврів за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» в межах блоку вибіркових навчальних дисциплін П1 «Вільна графіка».

Мета навчальної дисципліни «Історія та теорія графічного мистецтва» полягає в ознайомленні студентів з базовою термінологією графіки, висвітленні еволюції різних її видів, жанрів, технік та матеріалів. Викладання курсу спрямовано на набуття теоретичних знань та практичних фахових навичок студента, формування об'єктивного розуміння специфічних образотворчих прийомів та засобів графіки, осягнення ключових явищ багатовікової історії та сучасної динаміки розвитку світової графіки.

2. Міждисциплінарні зв'язки

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на наступні навчальні дисципліни: Історія світової художньої культури, Теоретичні та методичні основи образотворчого мистецтва, Рисунок та пластична анатомія, та є попередньою для вивчення дисциплін: Техніка графіки та технологія графічних матеріалів, Художня анімація, Книжкова графіка, Рекламна графіка.

3. Результати навчання

Програмний результат навчання	Методи навчання	Форми оцінювання	Результати навчання за дисципліною
ВРН 13 Бути здатним використовувати базові теоретичні та практичні закономірності образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації творів мистецтва у практичній діяльності. Володіти принципами вибору техніки виконання конкретного малюнку та навиками лінійно-конструктивного побудування	Словесні (розповідь-пояснення, лекція); наочні (ілюстрація, демонстрація, презентація); практичні (реферати, доповіді, графічні роботи)	Усне та письмове опитування; прослуховування доповідей, захист презентацій; перегляд виконаних творчих робіт. Підсумковий семестровий контроль – диф. залік	ПРН13.1 вміти орієнтуватися в історичних змінах та аналізувати еволюцію художньої мови графічних творів різних епох. ПРН13.2 розуміти двоєдиність творчого процесу: художня практика та пов'язані з нею теоретичні вчення. ПРН13.3 вміти застосовувати теоретичні знання під час створення графічних творів різних видів та жанрів, використовуючи варіативні графічні техніки та матеріали

4. Програма навчальної дисципліни МОДУЛЬ Історія та Теорія графічного мистецтва

Змістовий модуль 1 Теорія графічного мистецтва.

Базові теоретичні поняття та дефініції графічного мистецтва. Періодизація історії графіки, загальна характеристика етапів становлення світової графіки. Принципи класифікації графічних творів, види графіки за призначенням. Провідні українські, Харківські майстри графічного мистецтва.

Змістовий модуль 2 Історія графіки

Оригінальна графіка: головні техніки в процесі їх історичного розвитку. Естамп: специфіка художньо-образної мови, роль та значення в історії світового графічного мистецтва. Випукла гравюра. Техніки високого друку (техніки, матеріали, провідні майстри, сучасні тенденції розвитку). Форми глибокого друку, технічні особливості створення та специфічні засоби художньої виразності. Техніки плоского друку. Трафаретний друк. Провідні сучасні майстри естампу.

Змістовий модуль 3 Види графіки за призначенням

Жанровий діапазон станкової графіки. Станкова графіка. Тенденції розвитку сучасної графіки. Прикладна графіка. Синтез в мистецтві книги, основні складові книжкового оздоблення. Екслібрис як специфічний витвір графічного мистецтва. Характерні риси творів газетної та журнальної графіки. Різновиди та особливості промислової графіки. Своєрідність плакату (функції, засоби виразності, стилістика плакату різних історичних епох).

5. Структура навчальної дисципліни і розподіл часу

Змістові модулі	Кількість годин				
	усього	лек.	практ.	лаб.	сам. роб.
МОДУЛЬ	120	32	16	-	72
Змістовий модуль 1	30	10	4	-	16
Змістовий модуль 2	30	10	6	-	14
Змістовий модуль 3	45	12	6		27
Підсумковий семестровий контроль	15	-	-	-	15

6. Теми лекцій

Тема	Зміст (план)	ауд. год.
Змістовий модуль 1		
Вступ до вивчення дисципліни	1. Визначення та типологія графічного мистецтва; 2. Види графіки за призначенням 3. Періодизація історії графічного мистецтва	2
Станкова графіка	1. Визначення та характерні риси станкової графіки; 2. Типи станкової графіки (естамп, рисунок); 3. Історичний розвиток та місце станкової графіки у сучасному мистецтві	2

Оригінальна графіка. Історія, техніки, матеріали, специфічні засоби	1. Типи рисунку (станковий, вільний, підготовчий, композиційний); 2. Техніки оригінальної графіки; 3. Історичний огляд мистецтва рисунку.	2
Прикладна графіка. Мистецтво оформлення книги. Екслібрис	1. Книжкова графіка; 2. Провідні світові майстри ілюстрації; 3. Мистецтво екслібриса	4
Змістовий модуль 2		
Прикладна графіка. Газетна та журнальна графіка. Карикатура	1. Специфічні завдання та образотворча мова газетної і журнальної графіки; 2. Карикатура: художньо-образні особливості, історичний розвиток, провідні майстри	4
Промислова графіка	1. Образотворчі завдання промислової графіки; 2. Основні форми промислової графіки (етикетка, товарний знак, логотип та ін.)	2
Плакатна графіка	1. Основні художні засоби плакату; 2. Види плакатів (авторський, соціальний, політичний, інформаційно-реklamний, навчальний, тощо); 3. Стилiстична еволюція плакату ХІХ-ХХ ст.; 4. Новітні тенденції плакатного мистецтва.	4
Змістовий модуль 3		
Техніки високого друку (ксилографія, кьяроскуро, лінорит)	1. Основні види друкованих технік: високий друк, глибокий друк, плоский друк 2. Техніки високого друку: матеріали, особливості створення, художні засоби 3. Історія виникнення та розвитку технік високого друку (гравюра на дереві, на лінолеумі, на картоні)	4
Глибокий друк. Гравюра (офорт, суха голка, акватинта та ін.)	1. Художні та технічні особливості гравюри на металі; 2. Основні різновиди гравюри (різцева, офорт, мецо-тинто, акватинта, тощо); 3. Становлення гравюри у світовому мистецтві	4
Техніки плоского друку (літографія, альграфія, офсет, монотипія тощо).	1. Основні техніки плоского друку 2. Провідні майстри літографії 3. Монотипія: особливості, історичний розвиток	2
Техніки трафаретного друку (набійка, трафарет, шовкографія)	1. Основні техніки трафаретного друку, особливості створення, художні засоби; 2. Шовкографія, особливості створення, художні засоби. Провідні майстри.	2

7. Темі практичних занять

Тема	Зміст	ауд. год.
------	-------	--------------

Змістовий модуль 1		
Особливості сучасного мистецтва графіки	Творчість провідних сучасних графіків. Особливості та тенденції розвитку українського графічного мистецтва.	2
Графіка в творчості художників Харкова	Провідні художні школи й майстри Харківщини. Творчість сучасних графіків.	1
Сучасна ілюстрація	Провідні світові та українські майстри ілюстрації та карикатури. Ілюстратори та карикатуристи Харкова	1
Змістовий модуль 2		
Сучасні тенденції розвитку плакату	Творчість провідних сучасних майстрів плакату. Традиції проведення виставок плакату «4-й блок» у Харкові (30 років проекту).	6
Змістовий модуль 3		
Техніки і технології високого друку	Історія виникнення та розвитку технік і технологій високого друку (гравюра на дереві, на лінолеумі, на картоні) Матеріали, особливості створення, художні засоби. Провідні майстри.	2
Техніки і технології глибокого друку	Історія виникнення та розвитку технік і технологій глибокого друку (офорт, суха голка, акватинта) Матеріали, особливості створення, художні засоби. Провідні майстри.	2
Техніки і технології плоского й трафаретного друку	Історія виникнення та розвитку технік і технологій плоского друку (літографія, альграфія, монотипія) Матеріали, особливості створення, художні засоби. Провідні майстри.	2

8. Індивідуальне завдання

не передбачено

9. Методи контролю та порядок оцінювання результатів навчання

Методи поточного контролю:

- усне опитування;
- письмовий контроль;
- прослуховування доповідей;

Методи модульного контролю:

- захист презентацій;
- перегляд творчих робіт.

Методи підсумкового семестрового контролю – диф. залік у формі усного та письмового опитування, захисту презентацій, перегляду.

Під час освітнього процесу його учасники повинні дотримуватись вимог законодавства України, внутрішніх нормативних документів Університету та принципів і правил академічної доброчесності. ([Положення про академічну доброчесність та систему запобігання академічному плагіату](#))

Результати навчання, здобуті у неформальній та/або інформальній освіті визнаються згідно Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у Харківському національному університеті міського господарства імені О.М. Бекетова.

Структура навчальної дисципліни і розподіл балів

Змістові модулі	Максимальна кількість балів				
	усього	прак.	лаб	самостійна робота	
				завдання	модульний контроль
МОДУЛЬ	100	32		26	12
Змістовий модуль 1	20	8		8	4
Змістовий модуль 2	20	8		8	4
Змістовий модуль 3	30	16		10	4
Підсумковий семестровий контроль	30	-	-	-	-

Види завдань, засоби контролю і максимальна кількість балів

Види завдань та засоби контролю	Розподіл балів
Змістовий модуль 1	20
Практичне завдання №1 Повідомлення або презентація творчості провідного світового або українського сучасного графіка (усне опитування, захист презентації)	4
Практичне завдання №2 Повідомлення або презентація творчості відомого графіка Харкова (усне опитування, захист презентації)	4
Завдання до самостійної роботи №1 Виконати замальовки у різних графічних техніках (перегляд графічних робіт)	4
Завдання до самостійної роботи №2 Виконати замальовки у різних графічних техніках (перегляд графічних робіт)	4
Модульний контроль (захист презентації, перегляд)	4
Змістовий модуль 2	20
Практичне завдання №3 Повідомлення або презентація творчості майстрів ілюстрації, журнальної графіки, карикатури (усне опитування, захист презентації)	4
Практичне завдання №4 Повідомлення або презентація творчості сучасних майстрів плакату (усне опитування, захист презентації)	4
Завдання до самостійної роботи №3 Виконати ескіз екслібрису або карикатури (перегляд графічних робіт)	4
Завдання до самостійної роботи №4 Виконати ескіз плакату (соціального, екологічного, .. за вибором) (перегляд графічних робіт)	4
Модульний контроль (захист презентації, перегляд)	4
Змістовий модуль 3	30

Практичне завдання №5 Техніки високого друку в творчості сучасних графіків (усне опитування, захист презентації)	5
Практичне завдання №6 Техніки глибокого друку в творчості сучасних графіків (усне опитування, захист презентації)	5
Практичне завдання №7 Техніки плоского друку в творчості сучасних графіків (усне опитування, захист презентації)	6
Завдання до самостійної роботи №5 Виконати гравюру на картоні (формат А4, А8) (перегляд графічних робіт)	4
Завдання до самостійної роботи №7 Застосувати різні прийоми техніки монотиpii у створенні художнього образу (перегляд графічних робіт)	4
Завдання до самостійної роботи №7 Застосувати прийоми техніки трафаретного друку у створенні художнього образу або декоративної композиції (перегляд графічних робіт)	2
Модульний контроль (захист презентації, перегляд)	4
Підсумковий семестровий контроль –у формі усного (письмового) опитування, захисту презентацій	30
Всього за модулем	100

Шкала оцінювання

100-бальна шкала	Рівень компетентності	Чотирибальна/двобальна шкала	
		екзамен	залік
90-100	високий	відмінно	зараховано
82-89	достатній	добре	
74-81			
64-73	середній	задовільно	
60-63			
35-59	низький	незадовільно	не зараховано
0-34			

Критерії оцінювання за 100-бальною шкалою:

До підсумкового семестрового контролю у формі публічного захисту допускаються здобувачі, які виконали всі завдання і набрали за кожним змістовим модулем більше половини балів від максимально можливих.

90-100 Здобувач має глибокі системні знання з усіх тем програми курсу, володіє мовою образотворчого мистецтва, вміє логічно розкрити засоби художньої виразності творів графічного мистецтва. Вміє застосувати теоретичні та аналітичні знання з курсу в практичних графічних роботах. Користується професійною технологією, вільно володіє понятійним апаратом.

82-89 Здобувач має міцні ґрунтовні знання з теоретичного матеріалу, упевнено орієнтується у історичному розвитку графічного мистецтва, але допускає незначні неточності в аналізі та виконанні практичних робіт. Допущенні неточності в роботі, може проаналізувати та виправити самостійно.

74-81 Здобувач володіє програмним матеріалом, має навички учбового аналізу окремих творів, але не завжди орієнтується в питаннях, що потребують самостійного мислення, має слабке творче мислення. В реалізації творчого задуму

потребує підтримки педагога. Допускає невеликі помилки, але може їх виправити самостійно.

64-73 Здобувач володіє знаннями основних тем курсу, але не має чіткого логічного уявлення про історичний розвиток графічного мистецтва. Має уявлення про методику аналітичного сприйняття художнього твору, але його знання мають загальний характер. Допускає помилки у практичній роботі, які не в змозі проаналізувати та виправити самостійно. Має слабкий творчий потенціал. Пояснює матеріал на побутовому рівні.

60-63 Здобувач володіє знаннями основних тем курсу, але не має чіткого логічного уявлення про методологію та історичний розвиток графічного мистецтва. Має уявлення про методику аналітичного сприйняття художнього твору, але його знання мають загальний характер. Здобувач має слабкі знання з теоретичного курсу. На низькому рівні виконуються практичні та творчі завдання. Відсутні пізнавальна активність та творче мислення

35-59 Здобувач має фрагментарні знання з усього курсу. Не достатньо володіє термінологією. Не вміє логічно викласти програмний матеріал. Мова невиразна, обмежена, словарний запас бідний. Знання з фактичного матеріалу обмежені загальними відомостями про графічне мистецтво.

10. Матеріально-технічне та інформаційне забезпечення

Методичне забезпечення

1. Чирва О. Ч. Історія та теорія графічного мистецтва: конспект лекцій для здобувачів денної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація / О. Ч. Чирва, О. Ю. Оленіна ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – 128 с. – [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://surl.li/kiancz>

2. Методичні рекомендації до проведення практичних та організації самостійної робіт із навчальної дисципліни «Історія та теорія графічного мистецтва» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання зі спеціальності 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація / Харків нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад.: О. Ч. Чирва, О. Ю. Оленіна; – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2022. – 43 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://surl.li/ctqgl>

3. ID дистанційного курсу дисципліни у віртуальному освітньому середовищі на платформі MOODLE ХНУМГ ім. О.М. Бекетова <https://dl.kname.edu.ua/enrol/index.php?id=2400>

Рекомендована література та інформаційні ресурси

1. Авраменко О. Мистецтво другої половини 1950-х–1980-х років. Графіка // Історія українського мистецтва : у 5 т. / голов. ред. Г. Скрипник; НАН України, Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. Київ: [ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України], 2006 - 2011. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0005332>

2. В'юник А. Українська графіка XI – початку XX ст. К. Мистецтво, 2008. 328 с., С. 119-185. [Електронний ресурс]. - Режим доступу:

<http://uartlib.org/allbooks/istoriya-ukrayinskogo-mistetstva/ukrayinskagrafika-xi-pochatku-xx-st-albom-avtor-uporyadnik-andriy-vyunik/>

3. Гладун Ольга Дмитрівна. Харківська школа графіки (друга половина ХХ століття) [Електронний ресурс]: дис... канд. мистецтвознавства: 17.00.05 / Харківська держ. академія дизайну і мистецтв. Х.: ХДАДМ, 2005. – Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/43089.html>

4. Кириченко М. А., Кириченко І. М. Основи образотворчої грамоти / М. А. Кириченко, І. М. Кириченко. - К.: Вища школа, 2002. - 192 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://uartlib.org/pozamystetstvom/m-a-kyrychenko-osnovy-obrazotvorchoyi-gramoty/>

5. Лагутенко О. Українська книжкова графіка першої третини ХХ століття. Стилiстичнi особливостi художньої мови. Монографія. Київ: Політехніка, 2005. – 124 с. Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

6. Лариса Сідак. Графічні техніки. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.gallery.pl.ua/lekciya-grafichni-texniki.html>

7. Мистецтво ХХ століття. Київ, 2007. С. 510–555. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/1342089/>

8. Олександр Берlach. Графічні техніки в образотворчому мистецтві. Навчальний посібник. – Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2022. – 103 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20671/1/berlach_posibnyk.pdf

9. Пам'ятки України. Український екслібрис. Минуле і сучасне — 2012. — № 9. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://issuu.com/culture.ua/docs/pu_9_2012_web_skor

10. Поліщук, Алла Анатоліївна (2015) Теорія та практика графіки. Київський університет імені Бориса Грінченка. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://elibrary.kubg.edu.ua/10228/>

11. Прищенко С. Художньо-образна система рекламної графіки: монографія. - Київ: НАКККіМ, 2018. - 512 с.

12. Сбітнєва Н.Ф. Історія графічного дизайну: навчальний посібник. - Харків: ХДАДМ, 2014. – 224 с.

13. Тимошевський В. І. Естамп. - Харків: Основа, 2011. - С. 32-56.

14. Харт Кристофер. Як намалювати персонажів коміксів. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://http-www.cwer.name/node/313100/>

Інформаційні ресурси

1. Цифровий репозиторій ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. – URL: <http://eprints.kname.edu.ua>.

2. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського: URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.

Обладнання, устаткування, програмні продукти

Платформа дистанційного навчання Moodle, Office 365, Teams.

Аркуш актуалізації

Робоча програма навчальної дисципліни на 2024-2025 навчальний рік переглянута та затверджена «Без змін»

Історія та теорія графічного мистецтва

вид дисципліни, шифр за ОП	<i>вибіркова, ВК ПІ.І</i>
семестр	<i>5</i>
кількість кредитів ЄКТС	<i>4</i>
форма підсумкового семестрового контролю	<i>диф. залік</i>
мова викладання, навчання та оцінювання	<i>українська</i>
кафедра	<i>образотворчого мистецтва та дизайну</i>

для здобувачів вищої освіти:

рівень вищої освіти	<i>перший (бакалаврський)</i>
галузь знань	<i>02 Культура і мистецтво</i>
спеціальність	<i>023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація</i>
освітня програма	<i>Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація</i>
форма навчання	<i>денна</i>

Робочу програму на 2024 -2025 навчальний рік схвалено на засіданні кафедри
Протокол від «19» серпня 2024 року № 1

Гарант освітньої програми

Юрій СОСНИЦЬКИЙ,
кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри ОМД

Керівник групи забезпечення спеціальності

Олександр ШИЛО, доктор мистецтвознавства,
професор кафедри ОМД

